

การพัฒนาแผนชุมชนพึ่งตนเองเชิงบูรณาการตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมืองลำปาง
จังหวัดลำปาง

Development of an integrated self-reliant community plan in Thung Fai
Subdistrict Mueang Lampang District, Lampang Province

อนันต์ อุปสอด Anan Upasod

สิริรัตน์ วาววาว Sirirat Waowaew

สุวรรัฐ แลสันกลาง Suwarat LesonKlang

เอี่ยมพร ฟุเต็มวงศ์ Uamporn Futemwong

พิบูลย์ ชยโอว์สกุล Phiboon Chayaowsakul

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Faculty of Humanities and Social Sciences and Faculty of Sciences Lampang Rajabhat

University

ananupsod9541@gmail.com

Haripunchai Review 06/01/2023

Haripunchai Review 19/03/2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบทชุมชนและทุนชุมชนตำบลทุ่งฝาย 2) เพื่อสร้างการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาแผนชุมชนพึ่งตนเองเชิงบูรณาการในพื้นที่ตำบลทุ่งฝาย และ 3) เพื่อนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลทุ่งฝาย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) รวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ ตัวแทนประชาชนในพื้นที่ศึกษาทั้ง 10 หมู่บ้าน ๆ ละ 50 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1) ชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้านเป็นชุมชนเก่าแก่ มีทุนสังคมในการพัฒนา ผ่านระบบความเชื่อมโยงกันในด้านต่างๆ จากระบบสังคมเกษตรกรรม มีระบบการดูแลผู้สูงอายุและพิการโดยความร่วมมือของ อสม. มีภูมิปัญญาที่ชาวบ้านคิดขึ้นและนำมาใช้แก้ไขปัญหา ประกอบด้วยด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีต

ประเพณี และพื้นที่บ้าน และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่างๆ มีการรวมกลุ่มกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ด้านจุดอ่อนหรือปัญหาชุมชนพบว่า มีสภาพปัญหาคล้ายๆกันคือ ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพ ขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมส่วนรวม

2) ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญคือ 1) แผนยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การคัดแยกขยะและนำขยะไปใช้ประโยชน์, พัฒนาภูมิทัศน์บริเวณริมแม่น้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว, การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร 2) แผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ ได้แก่ คนในชุมชนมีสุขภาพที่แข็งแรง, ชุมชนได้บริโภคผักปลอดสารพิษ 3) แผนยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ เพิ่มรายได้ให้ชุมชนมีความมั่นคง โดยน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ และ 4) แผนยุทธศาสตร์ด้านสังคม ได้แก่ สืบสานจารีตประเพณีและวัฒนธรรมให้คงอยู่

3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในระยะต้น โดยพิจารณาถึงศักยภาพความเป็นไปได้และได้ตัดสินใจเลือกดำเนินการ คือ โครงการหน้าบ้านน้อมอง, โครงการพัฒนาปุ๋ยดินผสมเสร็จ, โครงการการบริหารจัดการขยะในชุมชน, โครงการการส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และโครงการผักปลอดสารอาหารปลอดภัยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน ตามแนว SMART FARMER

คำสำคัญ : แผนชุมชนพึ่งตนเอง, บูรณาการ, ตำบลทุ่งฝาย.

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to analyze the community context and community funds in Thung Fai Subdistrict, 2) to create learning about the development process of the Integrated Self-Reliance Community Plan in Thung Fai Subdistrict, and 3) to bring the community plan to the Participative practice of Thung Fai sub-district community. It is a qualitative research collecting data by interviewing. group chat and informal observations Representatives of the people in the study area, all 10 villages, 50 people each.

The results of the study revealed that.

1) all 10 villages were old communities. have social capital for development through a system of interconnections in various fields from the agricultural social system There is a system to take care of the elderly and handicapped under the

cooperation of the VHV. There is wisdom that the villagers have thought up and used to solve problems. It consists of arts, culture, customs, traditions and folklore and wisdom related to various rituals. There are groups of activities that cause relationships in different ways. On the weaknesses or problems of the community, it was found that There is a similar problem. family problems health problems Lack of cooperation in collective activities

2) The important strategic plans were formulated as follows: 1) Environmental Strategic Plans, namely waste separation and waste utilization, Develop riverside landscapes as tourist attractions, water management for agriculture 2) Health Strategic Plans, i.e. people in the community are healthy, the community consumes organic vegetables; 3) Economic Strategic Plans, which are to increase income community is stable by incorporating economic concepts into application; and 4) Social Strategic Plans, namely continuation of customs and cultures.

3) Found that the stakeholders had jointly formulated strategic issues in the first phase of year 1, considering potential and feasibility and decided to proceed, namely, the Naa-Mam-Mai-House Project, the Ready-Mixed Soil Fertilizer Development Project, Community Waste Management Project, Village Fund Management Promotion Project and the Nutrient-Free Vegetable Project in line with the Sufficiency Economy and create community learning resources according to SMART FARMER

Keywords: self-reliant community plan, integration, Thung Fai Subdistrict.

บทนำ

ในช่วงเวลาวิกฤต Covid-19 ในปัจจุบัน ได้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง และต่อเนื่อง ต่อระบบเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่ภาคการผลิตต่าง ๆ การส่งออก ตลอดถึงภาคธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศที่ได้รับผลกระทบอย่างมากมาย The Economist Intelligence Unit (EIU) ประเมินว่าการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวจะสามารถฟื้นตัวได้ในช่วงไตรมาสที่ 2 ของปี 2564 ทั้งนี้ ภาครัฐต้องมีมาตรการสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว ยกกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย มาตรการเยียวยา

จากสภาวะวิกฤต มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ด้วยการเตรียมความพร้อมเพื่อให้การดำเนินนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่องภายหลังจากสิ้นสิ้นวิกฤต Covid -19

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาลจะพยายามกระตุ้นระบบเศรษฐกิจให้เกิดการหมุนเวียนในลักษณะสวัสดิการแห่งรัฐมากมาย แต่ยังไม่เห็นชัดเจนถึงแนวคิดเรื่อง “ระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นที่พึ่งตนเอง” จึงมีกระบวนการสร้างการเรียนรู้ในชุมชนผ่านการทำแผนชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองได้ สามารถพัฒนาระบบเศรษฐกิจของตนเองได้ และเกิดการเรียนรู้ที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนฐานคิดสำคัญคือ การทำให้ชุมชนค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง และวางแผนพัฒนาจากศักยภาพนั้นก็จะ “ช่วยให้ชุมชนพ้นจากวิธีคิดแบบพึ่งพา ไม่รอแต่ความช่วยเหลือจากรัฐหรือภายนอก” และสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ดังนั้น แผนการพัฒนาชุมชน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในท้องถิ่น โดยนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ หลักการพัฒนาท้องถิ่น การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ เป็นต้นตามวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น โดยสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 มาตรา 16 และมาตรา 17 ที่บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบล โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ (อ้างอิงระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2559)

จากปัญหาทั้งหมดที่ได้กล่าวข้างต้น ทีมผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการพัฒนาแผนชุมชนต้นแบบการบริหารจัดการตนเองในพื้นที่ตำบลทุ่งผาย เพื่อสร้างการเรียนรู้การกำหนดอนาคต หรือความมุ่งหวังของชุมชนว่า ต้องการให้ชุมชนเป็นอย่างไร โดยกระบวนการจัดเก็บข้อมูลทั้งหมดนี้ประชาชนจะเป็นผู้กำหนดและวางแผนปฏิบัติการด้วยตนเองเป็นสำคัญในลักษณะกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อนำมาใช้ในการคิดวางแผนในการพัฒนา ชุมชนร่วมกันด้วยวิธีการจัดเวทีชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งกันและกัน และจัดทำแผนงานมาตรการ รายละเอียดการดำเนินงาน ตลอดจนผู้รับผิดชอบ ผู้ที่สนับสนุนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ร่วมกันและเป็นแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการวิเคราะห์ร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งจะสามารถเป็นแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบทชุมชน และทุนชุมชนตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อสร้างการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาแผนชุมชนพึ่งตนเองเชิงบูรณาการในพื้นที่ตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลทุ่งฝาย ภายใต้โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินงานจัดทำแผนแม่บทชุมชนต้นแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบการบริหารจัดการตนเอง ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนตำบล 1 พระสงฆ์ 5 รูป ผู้นำชุมชน 15 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ศึกษาทั้ง 10 หมู่บ้าน ๆ ละ 50 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้นำชุมชน แกนนำชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ อสม. และตัวแทนเยาวชน เป็นต้น โดยผู้วิจัยใช้ดุลพินิจเลือกกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งฝาย อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบฟอร์มแผนแม่บทชุมชน ตลอดถึงการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม การสังเกตตามประเด็นศึกษา การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความสมบูรณ์และความถูกต้อง และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามประเด็นการวิจัยและเรียบเรียงเสนอเป็นรายงานโดยวิธีพรรณนา (Description) และพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลชุมชน เพื่อการสรุปผลการศึกษา ตาม

เนื้อหาสาระที่สำคัญและวัตถุประสงค์การศึกษา โดยนำเสนอผลการศึกษาอธิบายจำแนกรายบทด้วยการเขียนเรียบเรียงเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่ค้นพบในขั้นตอนการศึกษา ตามประเด็นการวิจัยและเรียบเรียงเสนอเป็นรายงาน โดยอิงกรอบแนวคิดทฤษฎีอย่างเป็นเหตุเป็นผล

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนต้นแบบการบริหารจัดการตนเองในพื้นที่ตำบลทุ่งผาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้

ผลการวิจัยข้อที่ 1. ชุมชนตำบลทุ่งผาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ตำบลทุ่งผาย มี 10 หมู่ มีประชากรปี 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 7,744 คน แยกเป็นชายจำนวน 3,720 คน หญิงจำนวน 4,022 คน ครัวเรือนทั้งหมด 2,998 ครัวเรือน ตำบลทุ่งผายมีภูมิปัญญาที่ชาวบ้านคิดขึ้นและนำมาใช้แก้ไขปัญหาประกอบด้วยด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีต ประเพณีพื้นบ้านและภูมิปัญญา ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่างๆ โดยผู้มีความรู้ด้านคาถาอาคมและผู้นำประกอบพิธีต่างๆ จุดแข็งมีระบบการส่งน้ำประปาที่ทั่วถึงและเพียงพอมีระบบไฟฟ้าที่เพียงพอต่อการใช้งานอย่างทั่วถึง การคมนาคมมีความสะดวก ปลอดภัย ขณะที่ยังขาดแคลน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ยังขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรและขาดแหล่งเงินทุนในการทำเกษตร ตลอดจนแหล่งรองรับผลผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอ ด้านสาธารณสุข ภาคการเกษตรมีการใช้สารเคมีซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนได้รับความเสี่ยงจากสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประชาชนไม่ตระหนักถึงการรักษาสุขภาพโดยมีพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนไม่เหมาะสมและด้านสังคม ความยากจนและคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ คนพิการ เด็ก ผู้ติดเชื้อ และผู้ที่ได้รับผลกระทบยังได้รับเบี้ยยังชีพจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ไม่ทั่วถึง ปัญหาขาดแคลนแรงงานเพื่อการผลิตภาคการเกษตร

ผลการวิจัยข้อที่ 2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนที่นำไปสู่การสร้างการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาแผนชุมชนพึ่งตนเองเชิงบูรณาการในพื้นที่ตำบลทุ่งผาย โดยใช้การสนทนากลุ่มและเครื่องมือ AIC (Appreciation – Influence –Control) สรุปผลการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทั้ง 10 หมู่บ้าน มีดังนี้

หมู่	ด้านสังคม	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านเศรษฐกิจ
หมู่ที่ 1	ฟื้นฟูลานกิจกรรมและลานกีฬาของหมู่บ้าน หน้าวัดศรีภูมิมา	การบริหารจัดการน้ำ เพื่อการเกษตร	ฟื้นฟูกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ เช่น การหล่อประทับ

หมู่ที่ 2	คนในชุมชน มีความสามัคคี พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	ส่งเสริมให้ชุมชนรักษาความสะอาดในครัวเรือนและในชุมชนเพื่อรองรับการทำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	คนในชุมชน มีรายได้ มีอาชีพยั่งยืน และมีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี
หมู่ที่ 3	ชุมชนสะอาดสะอาด สวยงาม และมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ปลอดภัยในการสัญจรและลดการเกิดอุบัติเหตุ	คนในชุมชน ตระหนักใส่ใจ สุขภาพ และมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง	คนในชุมชนมีรายได้ สร้างช่องทางการขายผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น
หมู่ที่ 4	สร้างสภาพสิ่งแวดล้อมดี เหมาะแก่การอยู่อาศัย มีอากาศดี	คนในชุมชนมีความสามัคคี พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	กลุ่มอาชีพ รายได้เพิ่ม มีความยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้
หมู่ที่ 5	เด็ก เยาวชน รักสามัคคี รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย มีน้ำใจนักกีฬา	เกษตรกรชุมชนแม่ทะเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือนไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน	สร้างความสะอาดในชุมชน มีความน่าอยู่
หมู่ที่ 6			เกษตรกร และ น้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจมาใช้ในชีวิตแบบจริงจัง
หมู่ที่ 7	สร้างมิตรและความหวังดี คิดทำในแต่สิ่งที่ดีต่อกัน ปรึบความคิดเห็นเข้าหากัน เคารพรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจสุขภาพมากขึ้น และลดจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดัน	การเพิ่มช่องทางการขายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น
หมู่ที่ 8	สร้างชุมชนเข้มแข็ง ห่างไกลสิ่งเสพติดและมีเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน	หมู่บ้านมีแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรไม่มีการเผาภายในหมู่บ้าน ประชาชนนำไปไม้และฟางข้าวมาทำปุ๋ยหมัก	สร้างตลาดในชุมชน ก่อเกิดรายได้ครัวเรือน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

หมู่ที่ 9	สืบสานจารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป		กลุ่มอาชีพมีความยั่งยืน มีการบริหารจัดการที่ดี เพิ่มรายได้แก่คนในชุมชน
หมู่ที่ 10		ปริมาณขยะลดลง โดยคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และนำขยะไปใช้ประโยชน์	เพิ่มรายได้แก่คนในชุมชน ให้มีความมั่นคง

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนที่นำไปสู่การสร้างการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาแผนชุมชน
พึ่งตนเองเชิงบูรณาการ

ผลการวิจัยข้อที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ต้องดำเนินการพัฒนาชุมชนในระยะแรกปีที่ 1 โดยพิจารณาถึงศักยภาพความเป็นไปได้และได้ตัดสินใจเลือกดำเนินโครงการในชุมชนต่างๆ จำนวน 4 ชุมชน ดังนี้

หมู่ 2 โครงการหน้าบ้านนำมอง ครั้วเรือนที่เข้าร่วมมีโครงการ 50 ครั้วเรือนเกิดความตระหนักร่วมกันแก้ไขปัญหาและความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ผู้เข้าร่วมโครงการมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงทัศนหน้าบ้านและในครั้วเรือนให้มีความสวยงามเป็นระเบียบ ตระหนักถึงการดูแลชุมชนให้มีความร่มรื่นสวยงาม ทั้งนี้ในการจัดโครงการอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจและสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่ชุมชนกำหนดไว้ได้ค่อนข้างมาก

หมู่ 4 โครงการพัฒนาปุ๋ยดินผสมเสร็จ เป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยจากใบไม้ให้เกษตรกรทั้งภายในหมู่บ้านและในตำบลทุ่งผาย กลุ่มเป้าหมายมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมและได้ทราบถึงผลเสียจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรและคุณภาพดินเสื่อม และได้นำไปสู่การลดรายจ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์เคมีและด้านผลลัพธ์การการบริหารจัดการ พบว่า เกิดความเข้มแข็ง มีรายได้ เพิ่มมาตรฐานคุณภาพปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชน ได้รับความรู้เรื่องสูตรส่วนผสมของปุ๋ยอินทรีย์ และการตลาด

หมู่ 8 โครงการการบริหารจัดการขยะใน ครั้วเรือนที่เข้าร่วมมีโครงการ 50 ครั้วเรือนมีความเข้าใจและเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะในหมู่บ้านตั้งแต่ครั้วเรือน เกิดความรู้ ความเข้าใจการคัดแยกขยะในครั้วเรือนและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทางตามหลัก 3R และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากสิ่งเหลือใช้ก่อเกิดรายได้

เสริมในครัวเรือนจากชายชยะรีไซเคิล จากการรณรงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกในการลดขยะและคัดแยกขยะ ในครัวเรือนอย่างจริงจังเพิ่มขึ้นทำให้จำนวนปริมาณขยะลดลงประมาณจำนวน 120 กิโลต่อเดือนและสามารถจำหน่ายขยะได้จำนวน 1,500 ต่อเดือน ทำให้ปริมาณขยะอินทรีย์ ชยะรีไซเคิล ขยะอันตราย ขยะทั่วไป ลดลงร้อยละ 30 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นก่อนเริ่มดำเนินโครงการและสามารถลดรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งผายที่จะต้องเสียเงินค่ากำจัดขยะเดือนละ 20,000 บาทได้

หมู่ 9 ดำเนินโครงการ 2 โครงการ โครงการแรกคือการส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้าน สมาชิกกองทุนได้เกิดความตระหนักเรื่องการใช้เงินที่ไม่จำเป็น ไม่เพิ่มหนี้สินใหม่ และใช้จ่าย ในครัวเรือนอย่างรอบคอบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยวางแผนลดรายจ่ายด้วยการปลูกผัก ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น กลุ่มเป้าหมายมีการทำบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างถูกต้องคิดเป็นผลสำเร็จร้อยละ 66.67% สามารถต่อยอดในการทำธุรกิจได้ ทั้งนี้ถือว่าการจัดกิจกรรมทำบันทึกบัญชีครัวเรือนอยู่ใน ระดับเป็นที่น่าพอใจสำหรับระยะแรกเริ่มของโครงการในหมู่บ้านนี้ ส่วนโครงการที่สอง โครงการฝึก ปลอดภัยอาหารปลอดภัยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน ตามแนว SMART FARMER มีกลุ่มผู้สูงอายุและเยาวชน ในชุมชน จำนวน 15 คน โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนมีพื้นที่ใน การปลูกผัก ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปปรับใช้ในการในการปลูกผักในครัวเรือนทำให้ ชุมชนได้รับประทานผักที่มีคุณภาพ ไม่มีสารพิษตกค้างจากสารเคมี อีกทั้งยังเพิ่มเติมการให้ความรู้และ ส่งเสริมการปลูกองุ่นเพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยว บูรณาการขยายผลไปยังพื้นที่อื่นเพื่อเป็นชุมชนต้นแบบในการปลูกผักปลอดภัยและการปลูกองุ่น โดยมีการตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้การเพาะพันธุ์องุ่น 4 สายพันธุ์เพื่อเป็นต้นแบบต่อไปในอนาคต โดยมีการติดตามประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์บริบทชุมชน และทุนชุมชน ตำบล มีโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับดี สะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนต่างๆในตำบลทุ่งผาย มีทุนสังคมใน การพัฒนา ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนา (สัญญา สัญญา, 2556 :7) ที่กล่าวการ เปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง ในด้านจุดอ่อนหรือปัญหาชุมชน โดยภาพรวมทั้ง 10 หมู่บ้าน มี สภาพปัญหาคล้ายๆกันคือ ปัญหาเด็กและเยาวชนติดเกมและการใช้สารเสพติดประชาชนไม่ตระหนัก ถึงการรักษาสุขภาพ ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม มีการขาดแคลนอุปกรณ์

เครื่องมือ แรงงานและขาดแหล่งเงินทุนทางการเกษตร การใช้สารเคมี ความยากจนและคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ คนพิการ เด็ก ผู้ติดเชื้อ และผู้ที่ได้รับผลกระทบยังได้รับเบี้ยยังชีพจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ไม่ทั่วถึง รวมถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลทุ่งฝายสะท้อนความต้องการที่จะต้องแก้ไขร่วมกันที่ต้องร่วมรับผิดชอบด้วยกัน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนได้แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (จาร์ส อินตะโมงค์, 2556:121) เรื่องบทบาทของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ให้ความร่วมมือในการร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เข้าร่วมประชุมและแสดงว่า คิดเห็น เสนอปัญหาความต้องการต่อที่ประชุม โดยพิจารณาจากประโยชน์ที่ได้รับกับคนในชุมชนและหมู่บ้านว่าคุ้มค่ากับการดำเนินโครงการ รองลงมาพิจารณาจากความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขความเดือดร้อนของคน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบการบริหารจัดการตนเองในพื้นที่ตำบลทุ่งฝาย ในระดับปฏิบัติการจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลจากการสร้างการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาแผนชุมชนพึ่งตนเองเชิงบูรณาการในพื้นที่ตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า ชุมชนมีความต้องการที่จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ขณะที่ด้านสิ่งแวดล้อม ต้องการให้มีจัดการขยะโดยการคัดแยกขยะจากครัวเรือน โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมกำจัดขยะอย่างถูกวิธี ในระดับครัวเรือนและด้านเศรษฐกิจ ในช่วงเริ่มต้นนั้น มีเพียงจำนวน 4 หมู่บ้าน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ต้องดำเนินการพัฒนาชุมชนในระยะแรกปีที่ 1 คือ โครงการหน้าบ้านน่ามอง, โครงการพัฒนาปุ๋ยดินผสมเสร็จ,โครงการการบริหารจัดการขยะในชุมชน, โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และโครงการผักปลอดสารอาหารปลอดภัยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน ตามแนว SMART FARMER สะท้อนถึงความต้องการที่อย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเมื่อได้ตัดสินใจร่วมกันสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (อดิสรณ์ ชัดสีใส, 2555:28) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกโครงการ กิจกรรม เสนอปัญหา กิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น การทำประชาคม การใช้บริหารสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผลตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางครั้งเท่านั้น หากชุมชนอื่นๆ ในตำบลทุ่งฝาย ต้องการ

ที่จะแก้ไขและพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง จึงควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการนำแผนกิจกรรมสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างจริงจังด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลทุ่งผาย โครงการหน้าบ้านน้อมองบ้านทุ่งผาย หมู่ที่ 2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งตรงกับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมที่(ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ,2552:199) กล่าวไว้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ประชาชนในหมู่บ้าน ได้ร่วมมือกันในการจัดกิจกรรม ช่วยกันรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบทั้งบริเวณในบ้านและบริเวณนอกบ้านของตนเอง รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของหมู่บ้านและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเพราะในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ได้สร้างความสามัคคีในหมู่คณะและสร้างการมีส่วนร่วม และสร้างการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ตรงกับแนวคิดการที่ (เสนห์ จามริก,2544:3-4) กล่าวไว้ว่า แนวทางการสร้างฐานชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่อการอยู่ร่วมกันอันเป็นฐานด้านปัจจัย 4 ที่ชุมชนพึ่งพาตนเองพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งยั่งยืนในอนาคต ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนมีความสวยงามน่าอยู่ มากขึ้นซึ่งตรงกับแนวคิดที่ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520:5) กล่าวไว้ว่าการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาความรู้สึกซาบซึ้งต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ถูกต้อง นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอีกประการหนึ่งในการปลูกจิตสำนึก โครงการได้จัดให้มีกิจกรรมแต่ละกิจกรรม โดยใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า ประหยัดงบประมาณ และมีการปลูกฝังให้ประชาชนเกิดความตระหนัก เพื่อช่วยรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของกิจกรรมที่จัดขึ้น

กรณีศึกษาการบริหารจัดการตนเองด้านขยะมูลฝอยบ้านต้นยาง หมู่ 8 พบว่า ประชาชนได้ร่วมกันกำหนดประเด็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของชุมชน การบริหารจัดการขยะชุมชน โดยการคัดแยกขยะจากครัวเรือน เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้จริงเป็นประเด็นที่สำคัญมากกว่า ชุมชนกลุ่มเป้าหมาย บ้านต้นยาง หมู่ที่ 8 ได้มีเข้าใจ และตระหนักต่อการคัดแยกขยะจากครัวเรือนทั้งได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมที่ตนเองได้ร่วมกันกำหนดขึ้น ประการที่สำคัญของกระบวนการบริหารจัดการขยะชุมชนดังกล่าวนี้ ได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของคนชุมชนของตนเองอย่างจริงจังโดยกระบวนการเรียนรู้ถึงการยกระดับการพัฒนาที่ต้องเกิดจากความร่วมมือของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ที่ (CohenandUphoff,1977:6)อ้างถึงใน(ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ

,2543:145) กล่าวถึงการให้ประชาชนเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่า จะทำอะไร เข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียสละทรัพยากรต่างๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือความร่วมมือในองค์การหรือกิจกรรมเฉพาะด้านเข้าร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลโครงการ จึงสะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาที่จะเกิดความยั่งยืนได้แท้จริงนั้น ควรมาจากความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นหลัก และหน่วยงานภาคีอื่นๆ เข้ามาสนับสนุนบางขั้นตอน เพื่อให้เกิดมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต่อประชาชนที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

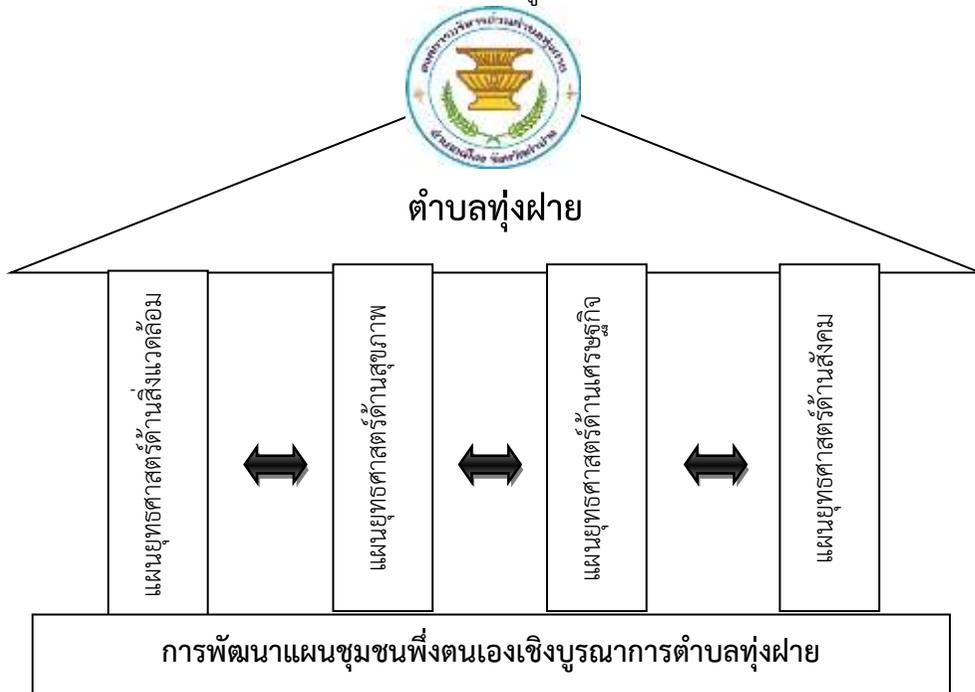
กรณีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านท่าโทกมงคลชัย หมู่ 9 พบว่า สมาชิกสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีปัญหาการคืนเงินกู้ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด บ้างก็ใช้เงินผิดประเภท ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้เงิน หรือบางกรณีการขอกู้เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ ที่ไม่ชัดเจนว่า โครงการที่ขอกู้จะทำได้สำเร็จ ขอเพียงได้ใช้สิทธิตามที่ได้ หรือบ้างก็กู้เพื่อนำไปใช้หนี้ที่อื่นต่อไปอีก โดยขาดการมีรายได้ที่มั่นคง ก่อให้เกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่ เกิดการสะดุดต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ประเด็นข้อค้นพบเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดของ (สรา ชื่นโชคสันต์, 2562 : 56) ซึ่งได้วิเคราะห์ปัญหาการเงินครัวเรือนไทย ที่ส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ คือ เรื่องการใช้รายได้ในอนาคต เพื่อนำมาบริโภคมากจนเกินไปกลายเป็นวิกฤตทางเศรษฐกิจได้ จากผลการวิเคราะห์กรณีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านท่าโทกมงคลชัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างหนี้สินเพิ่มในครัวเรือนนั้น ย่อมนำไปสู่ปัญหาที่แก้ไม่สิ้นสุด ดังนั้นสมาชิกครัวเรือนจึงควรตระหนักและน้อมนำพระราชดำรัส ที่ว่า **"การกู้เงินนี้นำมาใช้ในสิ่งที่ไม่ทำรายได้มันไม่ดี อันนี้เป็นข้อสำคัญ เพราะว่าถ้ากู้เงินและทำให้มีรายได้ ก็เท่ากับจะใช้หนี้ได้ ไม่ต้องติดหนี้ ไม่ต้องเดือดร้อน ไม่ต้องเสียเกียรติ กู้เงินนั้น เงินจะต้องให้เกิดประโยชน์ มิใช่กู้สำหรับไปเล่นไปทำอะไรที่ไม่เกิดประโยชน์"** (พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม 2542) ขณะเดียวกัน คณะกรรมการควรส่งเสริมการสร้างงานสร้างรายได้ที่เหมาะสม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้แก่ครัวเรือนมีรายได้ที่มั่นคงและพึ่งพาตัวเองได้

กรณีศึกษาโครงการฝึกปลอดภัยอาหารปลอดภัยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน ตามแนว SMART FARMER ด้านกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการ โครงการได้ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีพื้นที่ในการปลูกผัก ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปปรับใช้ในการปลูกผักในครัวเรือนทำให้ชุมชนได้รับประทานผักที่มีคุณภาพ ไม่มีสารพิษตกค้างจากสารเคมี ชุมชนได้มีการตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมลดการใช้สารเคมี คำนึงถึงสุขภาพการรับประทานอาหาร

ที่มีประโยชน์มีการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อรับประทานให้ได้ทุกครัวเรือนในตำบล เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ปัญหาด้านสุขภาพ ทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น ขณะที่ด้านผลลัพธ์การการบริหารจัดการโครงการได้ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระดับชุมชนและระดับตำบลให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับผลงานวิจัย(ธัญชนก ปะวะละและคณะ,2561:92) ศึกษาเรื่องรูปแบบการสร้างควมมั่นคงทางอาหารบนฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและทุนทางสังคมเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของชุมชนด้านความมั่นคงทางอาหาร ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านอาหารจาก 3 แหล่ง คือ 1) อาหารในบ้าน 2) แหล่งอาหารจากน้ำ และ 3) แหล่งอาหารจากป่าชุมชน นอกจากนั้นคนในชุมชนมีแนวปฏิบัติร่วมกัน คือช่วยกันดูแลรักษาแหล่งอาหารของชุมชน ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ปลูกจิตสำนึกปลูกป่าทดแทน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนชุมชนพึ่งตนเองเชิงบูรณาการ

ที่มา : คณะผู้วิจัย, 2564

จากองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะเห็นได้ว่า การพัฒนาแผนชุมชนพึ่งตนเองเชิงบูรณาการ ตำบลทุ่งฝายนั้น จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วม โดยทั้ง 10 หมู่บ้าน หรือในตำบลทุ่งฝายนั้น ได้มีฉันทามติเห็นชอบร่วมกันในการแบ่งประเด็นของแผนยุทธศาสตร์ไว้ 4 ด้านได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ซึ่งในแต่ละด้านนั้นได้กล่าวถึงรายละเอียดไว้แล้วในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุป

ผลการศึกษา พบว่าชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้านเป็นชุมชนเก่าแก่ มีทุนสังคมในการพัฒนาผ่านระบบความเชื่อมโยงกันในด้านต่างๆจากระบบสังคมเกษตรกรรม มีระบบการดูแลผู้สูงอายุและพิการ โดยความร่วมมือของ อสม. มีภูมิปัญญาที่ชาวบ้านคิดขึ้นและนำมาใช้แก้ไขปัญหา ประกอบด้วยด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และพื้นบ้าน และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่างๆ มีการรวมกลุ่มกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ด้านจุดอ่อนหรือปัญหาชุมชนพบว่า มีสภาพปัญหาคล้ายๆกันคือ ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพ ขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมส่วนรวม ทั้งนี้ การสร้างการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาแผนชุมชนพึ่งตนเองเชิงบูรณาการในพื้นที่ตำบลทุ่งฝาย พบว่า ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ 1) แผนยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การคัดแยกขยะและนำขยะไปใช้ประโยชน์, พัฒนาภูมิทัศน์บริเวณริมแม่น้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว, การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร 2) แผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ ได้แก่ คนในชุมชนมีสุขภาพที่แข็งแรง,ชุมชนได้บริโภคผักปลอดสารพิษ 3) แผนยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ เพิ่มรายได้ให้ชุมชนมีความมั่นคง โดยน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ และ4) แผนยุทธศาสตร์ด้านสังคม ได้แก่ สืบสานจารีตประเพณีและวัฒนธรรมให้คงอยู่ นอกจากนี้การนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลทุ่งฝาย ภายใต้โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในระยะแรกปีที่ 1 โดยพิจารณาถึงศักยภาพความเป็นไปได้และได้ตัดสินใจเลือกดำเนินการ คือ โครงการหน้าบ้านนำมอง, โครงการพัฒนาปุ๋ยดินผสมเสร็จ,โครงการการบริหารจัดการขยะในชุมชน, โครงการการส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และโครงการผักปลอดสารอาหารปลอดภัยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน ตามแนว SMART FARMER ข้อเสนอแนะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนตามที่เห็นเหมาะสมโดยอาจกำหนดไว้ในแผนงบประมาณในปีต่อไปเพื่อรองรับกิจกรรม และส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินการร่วมกับหน่วยงาน

อื่นๆ และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม เกิดแหล่งเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืนในงานพัฒนาอนาคต

References

- กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น. (2546). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มวิชาการและแผนพัฒนาท้องถิ่นส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *ระเบียบว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร, พระมหาสุทิตย์ ออบอุ่น, สหัทธยา วิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์ และชลกาญจน์ ฮาชันนารี. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2552). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ริชแมกซ์อินเตอร์พรีน.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2520). *ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญชนก ปะวะละ และ รศ.ดร.ภณิตา สุนทร. (2561). “รูปแบบการสร้างความมั่นคงทางอาหารบนฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและทุนทางสังคมเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม”. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม* 5 (1).
- สรา ชื่นโชคสันต์ และคณะ. (2562). *หนี้ครัวเรือนไทย: ข้อเท็จจริงที่ได้จาก BOT-Nielsen Household Financial Survey. FAQ Issue 143*. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- เสนห์ จามริก. (2544). *นโยบายการพัฒนาชนบทในชนบทไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- อดิสรณ์ ชัดสีใส. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.